

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського

Видавнича група «Наукові перспективи»

Луганський державний медичний університет

Громадська наукова організація «Система здорового довголіття в мегаполісі»

Громадська організація «Християнська академія педагогічних наук України»

Громадська організація «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з
духовно-морального виховання»

*за сприяння КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва",
Центру дієтології Наталії Калиновської*

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 2(36) 2024

Київ – 2024

Ivan Horbachevsky Ternopil National Medical University

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Luhansk State Medical University

Public scientific organization "System of healthy longevity in the metropolis"

Public organization "Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

Public organization "All-Ukrainian Association of Teachers and Psychologists of
Spiritual and Moral Education"

*with the assistance of the KNP "Clinical Hospital No. 15 of the Podilsky District of Kyiv",
Nutrition Center of Natalia Kalinovska*

"Prospects and innovations of science"

(Series "Pedagogy", Series "Psychology", Series "Medicine")

Issue № 2(36) 2024

Kiev – 2024

ISSN 2786-4952 Online

УДК 001.32:1/3](477)(02)

DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-2\(36\)](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-2(36))

**«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)»:
журнал. 2024. № 2(36) 2024. С. 1328**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021
№ 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології та педагогіки**

**Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.04.2023
№ 491 журналу присвоєно категорію "Б" із медицини: спеціальність 222**

**Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів
наук з державного управління» (Рішення від 16.02.2024, № 6/2-23)**

*Журнал видається за підтримки КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м.Києва", Центру дієтології
Наталії Калиновської.*

Журнал заснований з метою розвитку наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні, за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а, також, інноваційні питання розвитку медицини, психології, педагогіки та. Видання розраховано на науковців, викладачів, педагогів-практиків, представників органів державної влади та місцевого самоврядування, здобувачів вищої освіти, громадсько-політичних діячів.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), Research Bible, міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Голова редакційної колегії:

**Жукова Ірина
Віталіївна**

кандидат наук з державного управління, доцент, Лауреат премії Президента України для молодих вчених, Лауреат премії Верховної Ради України молодим ученим, директор Видавничої групи «Наукові перспективи», директор Всеукраїнської асамблеї докторів наук з державного управління (Київ, Україна)

Головний редактор: Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна).

Заступник головного редактора: Торяник Інна Іванівна - доктор медичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник лабораторії вірусних інфекцій Державної установи «Інститут мікробіології та імунології імені І.І. Мечникова Національної академії медичних наук України» (Харків, Україна);

Заступник головного редактора: Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна);

Заступник головного редактора: Жуковський Василь Миколайович — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови Національного університету "Острозька академія" (Рівне, Україна).

Редакційна колегія:

1. Бабова Ірина Костянтинівна - доктор медичних наук, професор, професор кафедри дефектології та фізичної реабілітації, ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського" (Одеса, Україна)
2. Бабчук Олена Григоріївна – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
3. Бахов Іван Степанович — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
4. Балахтар Катерина Сергіївна - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)
5. Бартенева Ірина Олександрівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
6. Біляковська Ольга Орестівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)
7. Вадзюк Степан Нестерович - доктор медичних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, почесний академік Національної академії педагогічних наук України, завідувач кафедри фізіології з основами біоетики та біобезпеки Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського України (Тернопіль, Україна)
8. Вовк Вікторія Миколаївна - кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташіца в Пілі (м. Піла, Польща)
9. Гвоздьжєвич Сильвія — кандидат наук, Державна професійна вища школа ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща)
10. Головач Наталія Василівна — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
11. Гречановська Олена Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету (Вінниця, Україна)

12. Гудзь Наталія Іванівна - доктор фармацевтичних наук, професор, ад'юкт кафедри фармації і екологічної хімії Опольського університету, доцент кафедри технологій ліків та біофармації Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (Львів, Україна)
13. Гуменикова Тамара Рудольфівна — доктор педагогічних наук, професор, директор Придніпурської філії Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
14. Дерстуганова Наталя Вікторівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри освіти та управління навчальним закладом Класичного приватного університету (Запоріжжя, Україна)
15. Долгова Олена Миколаївна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
16. Журавльова Лариса Петрівна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)
17. Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
18. Ниживська Леся Анатоліївна — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
19. Ічанська Олена Михайлівна - кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
20. Кардаш Оксана Любомирівна, кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматизації, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
21. Коваленко Олена Михайлівна - кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
22. Коваль Галина Миколаївна - доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри мікробіології, вірусології, епідеміології з курсом інфекційних хвороб Ужгородського національного університету (Ужгород, Україна)
23. Ковальчук Анна Сергіївна - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053 Психологія Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
24. Корильчук Неоніла Іванівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
25. Корнієнко Петро Сергійович - доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледжами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
26. Кравчук Володимир Миколайович, доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
27. Кравчук Людмила Степанівна - кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна», завідувач кафедрою фізичної терапії, ерготерапії, фізичної культури і спорту Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна» (Хмельницький, Україна)
28. Крайник Григорій Сергійович - кандидат юридичних наук, доцент, доцент Житомирського державного університету імені Івана Франка (Житомир, Україна)
29. Левков Анатолій Анатолійович - кандидат медичних наук, доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії Національного університету «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка» (Полтава, Україна)
30. Лігоцький Анатолій Олександрович — доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна)
31. Лисенко Дмитро Андрійович - кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №2 Вінницького національного медичного університету (Вінниця, Україна)
32. Лич (Назарук) Оксана Миколаївна - доктор психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
33. Макаренко Олександр Миколайович — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загальномедичних дисциплін Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
34. Мальцев Дмитро Валерійович кандидат медичних наук, завідувач лабораторії імунології і молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
35. Марушева Оксана Анатоліївна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
36. Мельник Володимир Степанович — доктор медичних наук, професор кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №1 (Київ, Україна)
37. Мігенько Богдан Орестович – кандидат медичних наук, доцент кафедри терапії та сімейної медицини Тернопільського національного медичного університету імені І.Я.Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
38. Мігенько Людмила Михайлівна – кандидат медичних наук, доцент кафедри внутрішньої медицини №2 Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського МОЗ України (Тернопіль, Україна)
39. Мідельський Сергій Людвігович – професор, Академік, Президент Регіональної Академії Менеджменту (Казахстан)
40. Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
41. Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
42. Мочалов Юрій Олександрович - доктор медичних наук, професор, професор кафедри хірургічної стоматології та клінічних дисциплін ДВНЗ «Ужгородський національний університет» (Ужгород, Україна)
43. Нікульчев Микола Олександрович – доктор богословських наук, кандидат філософських наук, професор, доцент кафедри філософії НУ «ОМА» (Одеса, Одеська область, Україна)
44. Помиткін Едуард Олександрович — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна НАПН України (Київ, Україна)
45. Помиткіна Любов Віталіївна — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
46. Попель Оксана Василівна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української та іноземної філології Одеського національного технологічного університету (Одеса, Україна)
47. Приходькіна Наталія Олександрівна - доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
48. Прокоф'єва Марина Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри іноземної філології факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
49. Сирник Ярослав - доцент кафедри антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)
50. Трушкіна Наталія Валеріївна - кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
51. Турчинова Ганна Володимирівна — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
52. Філіпова Лариса Валеріївна – доктор педагогічних наук, кандидат хімічних наук, доцент, доцент закладу вищої освіти кафедри медичної біохімії та молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О.Богомольця, (Київ, Україна)
53. Хохліна Олена Петрівна — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
54. Чаусова Тетяна Володимирівна — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
55. Черська Марія Сергіївна - доктор медичних наук, завідувачка консультативно-діагностичним відділенням Державної Установи «Інститут ендокринології та обміну речовин НАМН України» (Київ, Україна)
56. Чумак Оксана Володимирівна - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
57. Шевченко Валерія Геннадіївна - кандидат медичних наук, доцент кафедри хірургії #2 Одеського національного медичного університету (Одеса, Україна)
58. Яковичька Лада Савелівна — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

ЗМІСТ

СЕРІЯ «ПЕДАГОГІКА»

Drach O.I., Myronova I.M.

Teaching of foreign language professionally oriented vocabulary to future specialists of the security sector.....16

Nykyropets S.S., Melnyk O.D., Slobodianiuk A.A., Rudnytska T.H., Kukharchuk H.V.

Enhancing cognitive competencies in technical master's students through an inductive study of english grammar.....29

Бачинська Н.Я.

Визначення готовності курсантів ВВНЗ до англомовного дискурсу.....42

Біла А.А., Чеботар Л.Д.

Кореляційний аналіз зв'язків між рівнем соматичного здоров'я та психофізіологічними показниками у студентів під впливом розумових навантажень.....55

Болдарєва О.М., Урум Г.Д., Олефір О.І.

Деякі аспекти вивчення комплексних чисел в умовах сьогодення.....68

Бондаренко Л.С.

Розвиток критичного мислення учнів на уроках математики в початковій школі.....82

Борисова Т.М., Орлова Н.С.

Дослідження екологічності та ергономічності текстильних матеріалів на заняттях з матеріалознавства швейних виробів.....91

Браславська О.В., Думанський О.В., Лемешева Н.В.

Використання доповненої реальності для покращення процесу вивчення складних наукових концепцій.....104

Василиків І.Б.

Підготовка конкурентоспроможного вчителя початкової школи в умовах інформаційних технологій.....116

Гелеш А.В., Давидчак О.Р.

Особливості іноземної програмної акредитації в українських закладах вищої освіти.....124

Голяка С.К., Спринь О.Б., Глухова Г.Г., Міхареви́ч О.В. <i>Стан фізичної підготовленості учнів з різною гармонійністю фізичного розвитку.....</i>	135
Григораш О.В. <i>Формування інноваційного мислення вчителів закладу загальної середньої освіти.....</i>	146
Гуревич Р.С., Акімова О.В., Баюрко Н.В. <i>Професійна мобільність майбутніх педагогів як чинник становлення фахівців нової генерації.....</i>	158
Дубовик С.Г., Гончаренко І.М. <i>Особливості опрацювання з учнями початкових класів змісту навчання за змістовою лінією «Взаємодіємо усно» мовно-літературної освітньої галузі.....</i>	171
Задоріна О.М., Качан Т.В., Задорін В.В. <i>Організація навчання за індивідуальними освітніми траєкторіями засобами штучного інтелекту.....</i>	182
Зайва М.С. <i>Стратегії розвитку творчого потенціалу майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі методичної підготовки.....</i>	195
Зубрицький І.Я., Смеречак Л.І. <i>Олександр Тисовський про систему соціального виховання.....</i>	207
Канішевська Л.В. <i>Підготовка майбутніх учителів початкових класів до виховання безпечної поведінки молодших школярів в умовах воєнного стану.....</i>	219
Клименко Л.В. <i>Дослідження сімейних цінностей сучасної студентської молоді: тенденції та перспективи.....</i>	228
Колосова Г.А., Гайденко Ю.О., Бойко І.В. <i>Поняття “Інтенсивності” на заняттях з esp: формат тренінгу проти традиційного підходу.....</i>	237
Коновальчук І.М., Новгородський Р.Г., Мкртічян О.А., Вишнівська Н.В., Прошкуратова Т.С. <i>Формування у майбутніх учителів початкової школи готовності до роботи в класах з інклюзивним навчанням.....</i>	249
Куліш І.М., Некоз І.В., Королюк Г.О. <i>Використання ІКТ для сприяння побудови знань студентів на прикладі іноземної мови професійного спрямування.....</i>	260

Лі Юаньці

*Обґрунтування китайськими вченими суті емпатійної культури та значення її формування для майбутніх учителів музичного мистецтва.....*271

Ляшенко Т.В.

*Художнє краєзнавство в контексті патріотичного виховання дітей і молоді в Україні.....*282

Мартиненко С.М., Нужин О.А.

*Застосування цифрових технологій у процесі формування професійної компетентності фахівців із інформаційних технологій.....*291

Махомета Т.М., Тягай І.М.

*Особливості використання сервісу desmos у процесі фахової підготовки майбутніх учителів математики.....*301

Мергель Т.В., Юсипчук У.В.

*Вдосконалення професійних компетентностей майбутнього лікаря при вивченні вибіркової дисципліни “розвиток клінічного мислення у внутрішній медицині (за моделлю SBCR)”.....*309

Мешко А.М.

*Формування готовності майбутніх дизайнерів до проектних технологій: методологічні засади.....*318

Мирончук Н.М.

*Педагогічні інструменти розвитку організаційних умінь і здібностей учнів.....*330

Мірошніченко В.І.

*Роль освітнього середовища у формуванні патріотичних ідеалів студентів закладів фахової передвищої освіти.....*342

Міхєєва Л.В., Ваврашко В.А.

*Ставлення студентської молоді до власного здоров'я як актуальна проблема сьогодення.....*351

Нагорна Н.О., Донченко А.О., Васюк С.О., Нагорний В.В.

*Науково-дослідна робота студентів як невід'ємна частина підготовки висококваліфікованих фахівців фармацевтичної галузі.....*363

Овчаренко О.А., Ступак О.П., Коробко Т.О., Артемчук Л.М., Дзинглюк О.С.

*Використання змішаних форм навчання для підготовки майбутніх інженерів в умовах освітньо-інформаційного середовища технічного університету.....*375

Олексін Ю.П., Цецик Я.П.

Особливості використання іноземного досвіду викладання історії у сучасній українській школі 386

Петрова І.В.

Сучасні наукові підходи до професійної підготовки майбутніх графічних дизайнерів.....394

Підвальна Ю.В.

Соціальний захист, соціальна підтримка та соціальна допомога внутрішньо переміщеним особам в умовах війни.....406

Поліщук Н.М., Пензай С.А.

Особи з обмеженими можливостями як об'єкти соціально-реабілітаційної роботи.....416

Прокопів Л.М., Стинська В.В., Близнюк Т.О.

Історіографічний дискурс застосування інноваційних технологій у ЗВО України (кінець ХХ – початок ХХІ ст.).....428

Савчук Б.П., Білавич Г.В., Прокопів Л.М.

Історіографія розвитку коучингу як інноваційної освітньої технології в підготовці майбутніх учителів початкової школи (кінець ХХ ст. – початок ХХІ ст.).....441

Сапогов М.В., Дяченко М.О., Салій Р.В.

Розвиток професійного мислення майбутнього педагога в умовах цифровізації вищої освіти.....454

Семаль Н.В., Бірюк В.В., Галайдюк М.А., Трофіменко В.О., Томіч Л.М.

Фізичне виховання як детермінанта здоров'я у здобувачів вищої освіти.....463

Симонов В.В., Кримська А.О., Мосій І.М.

Інноваційні підходи до розвитку комп'ютерних технологій у сфері освіти: покращення навчального процесу за допомогою штучного інтелекту.....476

Сосницький І.О.

Цифрова компетентність викладача в умовах дигіталізації освіти.....491

Стоколос-Ворончук О.О., Юристовська Н.Я., Короленко В.Л.

Інклюзивна освіта України в контексті кризових викликів: психолого-педагогічні аспекти.....500

Сторож В.В.

Квест-технологія в освітньому процесі закладу дошкільної освіти - як засіб залучення дітей до читання.....514

Танана С.М.

Специфіка застосування інноваційних педагогічних технологій у професійній підготовці майбутніх учителів іноземних мов в ЗВО України...524

Титаренко О.О.

Аналіз сучасного зарубіжного досвіду підготовки майбутніх учителів до науково-дослідницької діяльності.....533

Хроленко О.А., Русавська О.О.

Формування англomовної лексичної компетентності і майбутніх фахівців морської галузі засобом інтерактивних методів навчання.....543

Цокур О.С.

Концептуально-методологічний апарат сучасних технологій громадянської освіти та виховання учнівської та студентської молоді.....554

Шевель Б.О.

Вплив педагогічної практики на формування економічної компетентності майбутніх учителів трудового навчання та технологій.....567

Шуляков І.М., Павлишинець О.О., Петришак Б.Я.

Аналіз використання інтерактивних методик у викладанні мови та їх вплив на розвиток комунікативної компетентності у майбутніх перекладачів.....576

СЕРІЯ «ПСИХОЛОГІЯ»

Аврамчук О.С.

Клініко-психологічні особливості осіб з соціально тривожним розладом з коморбідними тривожними симптомами: огляд літератури.....587

Аврамчук О.С., Солонина О.І., Лучко О.А.

Вплив психоедукаційних груп підтримки на рівні психоемоційного дистресу людей, які змушені були переїхати через війну впродовж першого року повномасштабного вторгнення.....598

Бондаревич С.М.

Формування програмних результатів навчання під час вивчення студентами-психологами освітньої компоненти «психофізіологія» у здобувачів вищої освіти за спеціальністю «психологія».....609

Гальцова С.В., Ляска О.П., Карачинський О.А.

ПТСР у військовослужбовців: особливості клінічної картини та підходи до лікування.....624

Гах Р.В.

*Індивідуально-стильові особливості спортивної саморегуляції підлітків....*639

Данілова Д.Е., Куцева Ю.О.

*Прокрастинація у осіб ранньої дорослості з різними рівнями тривожності.....*551

Демидова Ю.О.

*Психологічний дискурс емоційного сприйняття світу дітьми дошкільного віку.....*662

Коцур Н.І., Товкун Л.П.

*Арт -терапія в профілактиці нервово-психічних захворювань у підлітків: оцінка та ефективність.....*674

Крапівіна Н.В., Бондаренко С.Ю.

*Дослідження впливу лідерських якостей викладача на освітній процес у закладі вищої освіти.....*687

Кротюк К.А.

*Розвиток ціннісно-сислової сфери військовослужбовців внаслідок участі в бойових діях: практичний аспект.....*698

Лазаревська О.М.

*Модель музичного смаку як складне психологічне утворення.....*709

Лещенко М.С., Філіпович В.М.

*Використання тренінгових форм навчання персоналу як інструментів розвитку корпоративної культури в аспект і організаційної психології.....*719

Лозовецька В.Т., Ханецька Т.І.

*Огляд чинників вибору професії випускниками.....*732

Мельник О.А.

*Вплив професійної діяльності на формування психологічних особливостей особистості.....*742

Митник О.Я.

*Особистісне та професійне самовизначення студентів педагогічного коледжу.....*752

Олійник Н.А., Імбер В.І., Комарівська Н.О.

*Арт -терапія як засіб корекції агресивної поведінки у молодших школярів.....*765

Пампура І.І., Бойко-Бузиль Ю.Ю.

*Тренінг контролю агресивності в професійній діяльності працівника поліції.....*773

Пономаренко Т.І., Лялько С.М. <i>Психологічні особливості професійного вигорання викладачів ЗВО в умовах воєнного часу.....</i>	786
Прокопів Л.Я., Волошина О.В., Павлик О.М. <i>Роль викладачів у забезпеченні психологічного комфорту студентів під час онлайн-навчання.....</i>	800
Романич М.В., Власюк О.П., Демчук О.О. <i>Інтеграція танцю та образотворчого мистецтва в арт-терапії.....</i>	812
Серга Т.О., Віхляєва Я.Є. <i>Психологічне дослідження іміджу керівника: практичні аспекти.....</i>	821
Созонюк О.С. <i>Теоретичні аспекти розвитку емоційного інтелекту особистості в дорослому віці.....</i>	837
Фоменко К.І., Лифар Н.Л. <i>Взаємозв'язок губристичної мотивації та заздрісності особистості студентів.....</i>	849
Хуртенко О.В., Яковлів В.Л. <i>Емоційна стійкість як чинник професійного становлення майбутніх педагогів.....</i>	863
Якимчук Б.А., Карпук Т.А. <i>Розвиток креативності у школярів.....</i>	873

СЕРІЯ «МЕДИЦИНА»

Botsul O.V., Fishchenko V.O. <i>Comparison of treatment with stem cells of wharton's jelly and the classical combined method in osteoarthritis of the knee joint.....</i>	884
Dzhyvak V.G., Herasimets Yu.M., Lototskyi V.V., Prodan A.M., Horishniy I.M., Levenets S.S. <i>The impact of mesenchymal stem cells on the treatment of long-term non-healing wounds.....</i>	896
Dzhyvak V.G., Protsailo M.D., Kucher S.V., Ruda M.M., Chernets T.Yu., Mudra U.O. <i>Poland syndrome: causes, diagnosis and treatment.....</i>	911
Kucher S.V., Chernets T.Yu., Dzhyvak V.G., Ruda M.M., Mudra U.O. <i>Assessing the quality of life in patients with gallbladder dyskinesia.....</i>	929

**Shcherbatiuk N.Ju., Hariyan T.V., Chornomydz I.B., Horishnyi I.M.,
 Mudryk U.M.**

*A clinical case of syncopal states in a 16-year-old patient with somatoform vegetative dysfunction, dissociative states and secondary acquired transient syndrome of prolonged qt interval on the background of light mental retardation.....*946

Аль Джехані Наїф Абдулела М.

*Особливості морфології хронічних ран за умов використання різних методик впливу на рановий процес.....*953

Безушко А.В.

*Патогенетичні фактори розвитку стоматологічних проявів при гастроєзофагеальній рефлюксній хворобі.....*963

Біда О.А., Кучай Т.П., Рокосовик Н.В.

*Професійна мобільність учителів як сучасне європейське суспільство знань.....*973

Бідучак А.С.

*Управління конфліктами в медичному закладі.....*983

Білянський Л.С., Бурка А.О., Бик П.Л.

*Гострий пілонідальний абсцес з рецидивним перебігом: серія клінічних випадків.....*992

Боднар П.Я., Боднар Т.В.

*Оцінка ранніх післяопераційних ускладнень після реваскуляризації аорто-клубового сегменту у пацієнтів на фоні облітеруючого атеросклерозу....*1005

Гайдамак А.М.

*Дослідження поширеності атопічного дерматиту собак в м. Києві.....*1015

Гончарук Л.М., Федів О.І., Андрущак М.О., Телекі Я.М.

*Синдром подразненого кишечника (огляд літератури).....*1024

Гриценко Л.М., Дюжикова О.М., Шелкова Н.Г.

*Розгляд взаємозв'язку між мікробіотою, роботою імунної системи та розвитком хвороб.....*1039

Денефіль О.В., Балк В.Я.

*Фактори ризику розвитку розладів аутистичного спектру.....*1052

Добрянська (Опаленик) Е.С.

*Морфологічні особливості гемомікроциркуляторного русла білих щурів у пренатальному онтогенезі.....*1067

Дубенко Д.Є., Сусак Я.М.

Новий підхід до класифікації пілонідальної хвороби крижово-куприкової ділянки, розроблений на основі клінічного досвіду лікування різних форм захворювання: концепція arset.....1078

Камінська А.О.

Система психокорекції академічної прокрастинації у здобувачів вищої освіти техніками когнітивно-поведінкової терапії.....1092

Коваленко Н.Д., Філіппова Л.В., Горват Г.Т.

Роль інформаційних технологій у розвитку мобільної медицини: перспективи й обмеження.....1105

Кравець Н.Я.

Використання цифрових сервісів на практичних заняттях у медичних університетах в умовах воєнного стану в Україні для студентів, які перебувають за кордоном.....1117

Левченко Б.І.

Дослідження чутливості домінуючих мікробних збудників ВАП новонароджених до антисептиків декаметоксину та полігексаніду.....1129

Маслак Г.С., Абдул-Огли Л.В., Нефьодова О.О., Нефьодов О.О., Земляний О.А., Стрижак О.В.

Вплив важких металів на морфологічні структури травної системи (огляд даних літератури).....1136

Мельниченко М.В.

Оптимізація періопераційної інфузійної терапії з використанням неінвазивного моніторингу гемодинаміки для профілактики хірургічних інфекцій.....1149

Москалюк О.П., Шкварковський І.В., Ступницький В.В., Поштак Є.В., Козловська І.М.

*Лікування синдрому *bouveret*.....1163*

Нефьодова О.О., Янушкевич К.С.

Інтотоксикаційний вплив солей свинцю та кадмію на печінку щурів із корекцією сукцинатами цинку та заліза.....1170

Оболонська О.Ю., Тікунова О.І.

Особливості стану оксигенації м'язів при реабілітації дітей з бронхолегеневою патологією.....1184

Сакович В.М., Алексєєва О.В.

Стан мікрофлори кон'юнктивальної порожнини ока у хворих на бактеріальний кератит.....1194

**Совтисік Д.Д., Жигульова Е.О., Чаплінський Р.Б., Зданюк В.В.,
 Бутов Р.С.**

*Функціональні особливості метаболізму деяких вітамінів в організмі за патологічних станів.....*1205

Соколов К.М., Рogaля Ю.Л.

*Клінічний випадок генералізованого актиномікозу з розвитком хронічного фібринозно-гнійного перикардиту.....*1224

Сташкевич А.Т., Улещенко Д.В., Шевчук А.В.

Клініка та діагностика поперекового спінального стенозу у військових...1233

Тромбола О.В.

*Транскультурна адаптація та валідація україномовної версії спеціалізованого опитувальника оцінки якості життя в пластичній хірургії.....*1242

Хацько К.М.

*Вплив цукрового діабету на результати стентування та балонної ангіопластики у хворих з критичною ішемією нижніх кінцівок.....*1253

Ходаківська С.П.

*Кашель у дітей: особливості клініки та лікування.....*1265

Черська М.С.

*Досвід застосування лікарського засобу «атф-лонг» у пацієнтів із хронічним коронарним синдромом.....*1273

Чумаченко Д.С., Малишев В.В., Коваленко В.В.

*Дослідження світового ринку біоінженерії: впровадження біомедичних інженерних програм та аналіз ринку.....*1291

Шаторна В.Ф., Онул Н.М., Земляний О.А., Стрижак О.В.

*Зміни морфогенезу кісткової тканини під впливом важких металів (огляд даних наукової літератури).....*1308

Ярошенко Д.С.

*Аналіз морфологічних змін в сім'яниках за умов тривалого впливу бісфенолу а.....*1319

УДК 373.31

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-2\(36\)-171-181](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-2(36)-171-181)

Дубовик Світлана Григоріївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти Факультету педагогічної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, <https://orcid.org/0000-0002-8564-0693>

Гончаренко Ірина Михайлівна студентка Факультету педагогічної освіти, Київський столичний університет імені Бориса Грінченка, <https://orcid.org/0009-0005-7753-9447>

ОСОБЛИВОСТІ ОПРАЦЮВАННЯ З УЧНЯМИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ЗА ЗМІСТОВОЮ ЛІНІЄЮ «ВЗАЄМОДІЄМО УСНО» МОВНО-ЛІТЕРАТУРНОЇ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ

Анотація. Стаття присвячена дослідженню особливостей опрацювання з учнями змістової лінії програми «Взаємодіємо усно» на уроках української мови в початковій школі. Окреслено основний понятійний апарат наукової розвідки. Подано теоретичний аналіз сучасних концепцій мовної освіти та її ролі в освітньому процесі початкової школи. Обґрунтовано необхідність підготовки вчителя до роботи над формуванням усних мовленнєвих умінь і навичок молодших школярів на уроках української мови. Конкретизовано основні фактори, які сприяють успішному формуванню умінь і навичок учнів початкової школи висловлюватися і спілкуватися в усній формі. Охарактеризовано Державний стандарт початкової школи у контексті реалізації мовно-літературної галузі в освітньому процесі. Визначено мету та завдання уроків української мови під час опрацювання змістової лінії програми «Взаємодіємо усно» в початковій школі. Висвітлено основні положення методики опрацювання зазначеної змістової лінії, включаючи організаційні аспекти і практичні напрями роботи вчителя з формування усних мовленнєвих умінь і навичок молодших школярів. Конкретизовано основні напрями роботи вчителя з формування в учнів початкової школи вміння сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях; спілкуватися з іншими людьми у різних життєвих ситуаціях. Подано систему доцільних традиційних та інтерактивних методів і прийомів, форм і засобів навчання учнів висловлюватися і спілкуватися в усній формі. Розроблено комплекс мовленнєвих вправ і завдань, які доцільно застосовувати у процесі розвитку комунікативної компетентності учнів початкової школи. Сформульовано методичні рекомендації для педагогів із питань опрацювання змістової лінії «Взаємодіємо усно» у практиці початкового навчання української мови.

Ключові слова: мовно-літературна галузь, змістова лінія програми «Взаємодіємо усно», комунікативна компетентність, культура мовлення, культура спілкування, усне мовлення, мовленнєві вміння, формування мовленнєвих умінь і навичок.

Dubovyk Svitlana Hryhoriivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Primary Education Department of the Faculty of Pedagogical Education, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, <https://orcid.org/0000-0002-8564-0693>

Honcharenko Iryna Mykhailivna Student at the Faculty of Pedagogical Education, Borys Grinchenko Kyiv Metropolitan University, <https://orcid.org/0009-0005-7753-9447>

WORKING SPECIFITIES WITH PRIMARY SCHOOL PUPILS OF THE LEARNING CONTENT IN THE CONTENT AREA "INTERACTING ORALLY" OF THE LINGVISTIC AND LITERARY EDUCATIONAL FIELD

Abstract. This article is devoted to study the working specificities with pupils in the content line of the programme “Interacting orally” in the Ukrainian language lessons in primary school. The main conceptual apparatus of scientific research is outlined. It is presented the theoretical analysis of modern concepts of language education and its role in the educational process of primary school. The necessity of teachers` preparing for the work on the formation of oral language skills of junior schoolchildren in the Ukrainian language lessons is justified. The main factors that contribute to the successful formation of primary school pupils' abilities and skills to express and communicate orally are specified. In the article was described the State Standard of Primary School in the context of the implementation of the language and literature sphere to the educational process. The purpose and tasks of Ukrainian language lessons in the development of the content line of the programme "Interacting orally" in primary school are determined. The article highlights the main provisions of the working methodology on this content area, including organisational aspects and practical directions of the teacher's work on the development of oral language skills of junior pupils. There were specified the main directions of the teacher's work on the formation of primary school students' ability to perceive, analyse, interpret and evaluate oral information and use it in various communication situations; communicate with other people in different situations of life. It is presented the system of appropriate traditional and interactive methods and techniques, forms and means of pupils`s teaching to express themselves and communicate orally. Has been developed a set of speech exercises and tasks that can be used in the process of developing primary school pupils' communicative competence. There were formulated methodological

recommendations for teachers on the development of the content line "Interacting orally" in the practice of primary teaching of the Ukrainian language.

Keywords: linguistic and literary sphere, content line of the programme "Interacting orally", communicative competence, speech culture, communication culture, oral speech, speech capabilities, formation of speech abilities and skills.

Постановка проблеми. Модернізація вітчизняної системи початкової освіти, упровадження Концепції Нової української школи (далі – НУШ) передбачають зміну цілей і ключових завдань початкової освіти у контексті сучасної парадигми освіти і передових тенденцій розвитку освітніх технологій.

Водночас новітні цілі початкової школи вимагають реформування змісту освіти. Зміст початкової освіти, згідно з вимогами Державного стандарту, має задовольняти освітні потреби кожної дитини відповідно до її вподобань і талантів. Сучасні процеси модернізації системи шкільної освіти зумовлюють необхідність застосування інноваційних методів і прийомів, форм та інструментів навчання.

Освітній процес у НУШ базується на застосуванні компетентнісно спрямованих технологій і методик навчання, інтерактивних форм організації навчальної діяльності, формуванні інформаційно-освітнього середовища, у тому числі із використанням сучасних цифрових інструментів, із урахуванням вікових і пізнавальних якостей дітей та їхніх здібностей, інтересів та освітніх потреб.

На сучасному етапі розвитку системи початкової освіти одним із найважливіших напрямів є реформування мовної освіти. Загальновідомо, що ключовою умовою особистісного та психічного розвитку дитини вважається розвиток її мовленнєвих здібностей. Достатній рівень сформованості мовленнєвих умінь і навичок уможливує соціалізацію молодших школярів, яка є обов'язковим фактором розвитку особистості і являє собою комплексний процес і результат засвоєння й активного відтворення соціально-культурного досвіду (знань, цінностей, норм, моралі, традицій тощо) на основі її діяльності, спілкування і відносин.

Мовно-літературна освітня галузь спрямована на всебічний розвиток особистості дитини і формування в молодших школярів НУШ однієї із основних компетентностей – комунікативної, яка передбачає здатність користуватися мовою (насамперед чотирма видами мовленнєвої діяльності – аудіюванням, говорінням, читанням і письмом) для спілкування, пізнання навколишнього світу і вирішення найважливіших життєвих задач. У період формування мовної особистості учня початкових класів відбувається опанування мовою і мовленням, які і є важливими інструментами комунікації, пізнання, розвитку, самовираження та становлення в суспільстві.

Основне завдання вчителя початкової школи на уроках української мови – навчити учнів зв'язно висловлюватися, тобто будувати висловлювання різних типів (розповідь, опис, міркування), форм (усне і писемне мовлення; монологічне і

діалогічне мовлення) і стилів мовлення (розмовний – насамперед розмовно-побутовий; книжні – науковий, художній, публіцистичний, офіційно-діловий).

У науковій розвідці розглядаємо один із пріоритетних напрямів педагога у навчанні мови і мовлення молодших школярів – опрацювання змістової лінії програми «Взаємодіємо усно», розвиток в учнів умінь висловлюватися і спілкуватися в усній формі, формування навичок усного монологічного і діалогічного мовлення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації науковців у галузі лінгводидактики початкової школи свідчать про актуальність і важливість опрацювання з учнями початкової школи змісту навчання за змістовою лінією програми «Взаємодіємо усно» мовно-літературної галузі.

М. Вашуленко висвітлює особливості реалізації завдань змістових ліній початкового курсу мовно-літературної освіти у підручниках з української мови для початкової школи [1]. Л. Ковальчук розглядає особливості використання наочності під час опрацювання з учнями початкової школи змісту навчання за змістовою лінією «Взаємодіємо усно» [4].

Л. Круль та С. Недільський вивчають питання щодо організації мовно-літературної освіти молодших школярів в умовах НУШ [5]. О. Стрельбіцька та С. Подолук досліджують специфіку формування мовленнєвої культури здобувачів освіти в умовах новітніх реформ [8]. З. Столяр надає рекомендації вчителям щодо підвищення ефективності їх роботи у сфері реалізації мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі [7].

Аналіз статей дослідників дає змогу проаналізувати різні підходи до опрацювання змісту навчання за змістовою лінією «Взаємодіємо усно» мовно-літературної освітньої галузі, що має важливе значення для нашої наукової розвідки. Отже, зазначені дослідження відображають актуальність питання щодо реалізації завдань мовно-літературної освітньої галузі та сприяють поліпшенню якості навчання української мови і мовлення в початковій школі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Одним із невирішених питань у цій проблемі є питання щодо розроблення методичної системи роботи, що забезпечить засвоєння молодшими школярами змістової лінії програми «Взаємодіємо усно» у межах мовно-літературної освітньої галузі.

Вважаємо, що організаційно-методична система роботи має враховувати індивідуальні особливості учнів під час опрацювання цієї змістової лінії, оскільки у навчанні дітей із різними рівнями розвитку мовних здібностей доцільно застосовувати диференційований підхід, доцільні методи і прийоми, форми і засоби навчання української мови.

Мета наукової розвідки полягає у дослідженні особливостей опрацювання з учнями початкової школи змісту навчання за змістовою лінією програми «Взаємодіємо усно» мовно-літературної освітньої галузі.

Виклад основного матеріалу. Сучасна початкова мовна освіта спрямована мовленнєвий розвиток дитини, розвиток її мовленнєво-творчих здібностей із

урахуванням їх вікових та індивідуальних психофізіологічних рис і потреб, рівнів розвитку креативності і самостійності.

У Державному стандарті початкової освіти зазначено, що до ключових компетентностей, якими мають оволодіти молодші школярі, належать: вільне володіння державною мовою, яке охоплює уміння усно і письмово викладати власні думки, погляди, детально та зрозуміло пояснювати факти, а також прагнення до читання, відчуття неповторної краси слова, усвідомлення ролі мови з метою ефективної комунікації та культурного самовираження, здатність вживати українську мову в різних життєвих обставинах [3].

Характеризуючи чинний Державний стандарт початкової освіти, зазначимо, що мовно-літературна галузь спрямована не лише на формування комунікативної компетентності школярів, а й в цілому на розвиток особистості учнів засобами різних видів мовленнєвої діяльності: збагачення емоційно-чуттєвого досвіду, розвиток мовленнєво-творчих здібностей [3].

Ураховуючи це, у процесі початкової мовної освіти потрібно організувати процес навчання дітей так, щоб дати змогу їм якісно оволодіти мовою і мовленням, що забезпечить комунікацію, пізнання, самовираження і становлення мовної особистості в суспільстві. Основна мета уроків української мови в початковій школі має бути пов'язана з розвитком у дітей правильного і чіткого мовлення, яке включає вміння комунікувати, розвиток спроможності правильно застосовувати рідну українську мову під час своєї комунікативної діяльності тощо [8, с. 18].

Важливі завдання, які учитель початкової школи має реалізувати на уроках української мови і мовлення під час опрацювання змістової лінії програми «Взаємодіємо усно»:

- 1) розвиток в учнів позитивного ставлення до вивчення рідної мови, формування інтересу до рідного слова;
- 2) розвиток мовлення і мислення, уваги й уяви, мовленнєво-творчих здібностей учнів початкової школи;
- 3) розвиток навичок читання і письма, навчання дітей будувати активний діалог й формувати вміння конструювати короткі монологічні висловлювання;
- 4) формування вмінь і навичок роботи із різними джерелами інформації для збагачення мовленнєвого досвіду;
- 5) формування навичок самостійного читання з метою поповнення словникового запасу;
- 6) формування у молодших школярів початкових лінгвістичних знань з української мови;
- 7) використання компонентів практичної діяльності, під час якої школярі матимуть змогу попрактикуватися у застосуванні різних видів мовлення в життєвих ситуаціях спілкування [8].

Важливо зазначити, що організація освітнього процесу на уроках української школи в початковій школі має враховувати європейські освітні

стандарти. Насамперед ідеться про те, що сучасний освітній процес має забезпечувати реалізацію взаємопов'язаних освітніх цілей, які спрямовані на формування ключових комунікативної й соціокультурної компетентностей, а також уміння вчитися. Умови реалізації цілей уроків української мови мають урахувати індивідуальні особливості кожного школяра й мають бути спрямованими на досягнення відповідних результатів [2, с. 22].

Опанування мови має здійснюватися на засадах комунікативно-діяльнісного підходу, який передбачає, що одержані мовні знання сприятимуть формуванню в учнів уміння вільно застосовувати українську мову в різних комунікативних ситуаціях. Ураховуючи психоемоційний складник розвитку учнів початкової школи, урок української мови має бути емоційним. Для цього вчитель має використовувати навчальні матеріали у цікавій формі, яка викликатиме в дітей захоплення, спонукатиме до навчання мови і мовлення й формування нових мовно-мовленнєвих умінь і навичок. Зауважимо, що всі ці особливості важливо враховувати в освітньому процесі початкової школи на уроках української мови під опрацювання змістової лінії «Взаємодіємо усно» у межах мовно-літературної освітньої галузі.

Змістова лінія програми «Взаємодіємо усно» спрямована на формування в учнів початкової школи вмінь сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати усну інформацію та використовувати її в різних комунікативних ситуаціях; спілкуватися з іншими людьми у різних життєвих ситуаціях [1, с. 38].

Важливий напрям роботи вчителя початкової школи – розвиток мовленнєвої культури передбачає навчити дітей у процесі комунікації застосовувати ввічливі слова, дотримуватися культури спілкування, правильно використовувати невербальні засоби мовленням й стежити за тим, аби дихання, сила голосу і темп мовлення були правильними [8, с. 22].

Важливо підкреслити, що вміння і навички із культури мовлення і культури спілкування важливо сформувати саме в початковій школі, яка являє собою сприятливе середовище для формування мовної особистості молодшого школяра, його переконань, моральних цінностей та світогляду. У сучасних умовах вивчення української мови це є надзвичайно важливим, оскільки величезний потік інформації, який школярі можуть одержувати із соціальних мереж, не завжди відповідає вимогам сучасної української літературної мови, дуже часто містить ненормативну лексику. Значна кількість жаргонізмів і сленгових висловів здатна «забруднювати» мовлення молодого покоління.

Такі виклики сьогодення зумовлюють необхідність інтенсивного розвитку в дітей культури мовлення і культури спілкування, володіння якими дозволило б правильно, зрозуміло, чітко висловлювати свої думки, виражати свої погляди, удосконалювати комунікативні вміння і навички.

На нашу думку, насамперед важливо сформувати в учнів початкової школи ціннісне ставлення до рідного слова, якнайширше розвинути їх словниковий запас і вдосконалити граматичний лад мовлення. Це потрібно для формування в

молодших школярів монологічних і діалогічних умінь і навичок, уміння якісно висвітлювати свою позицію, ефективно комунікувати зі співрозмовником, доречно використовувати відповідні жести, міміку, слова ввічливості. Так, мовно-літературна освітня галузь, яка вивчає це питання, ставить перед учнями завдання навчитися на уроках української мови етики й культури спілкування [8, с. 22].

На нашу думку, учителям початкової школи важливо зважати на вподобання дітей. Під час опрацювання змістової лінії програми «Взаємодіємо усно» молодшим школярам буде цікаво вивчати новий матеріал разом із улюбленими героями мультфільмів і казок. Такий мовний матеріал краще запам'ятається, оскільки дитина буде приємно вражена зустріччю на уроці зі своїми улюбленими. Під час спілкування одне з одним молодші школярі разом із улюбленими героями будуть оволодівати культурою мовлення і культурою спілкування.

Конкретизуємо стратегії інтерактивного навчання, які рекомендуємо педагогам застосовувати на уроках української мови під час опрацювання змістової лінії програми «Взаємодіємо усно»:

«*Мозкова атака*»: молодші школярі згадують усе, що їм відомо з певної теми (необхідно згадати все, що знаєте, що спадає на думку з пропонованої теми; не важливо чи правильне те, що згадали, чи ні; з'являються несхожі погляди, які не обговорюються на зазначеному етапі).

«*Кубування*»: для полегшення розгляду мовної теми застосовується куб, на гранях якого подано завдання для молодших школярів; під час уроку педагог пропонує учням висловлювати свої думки з пропонованої теми, поданої на гранях куба.

«*Метод прес*»: учні висловлюють власну думку «Я вважаю, ...»; пояснюють свою думку «Тому що ...»; подають приклади додаткових аргументів на підтримку власної позиції «... Наприклад, ...»; узагальнюють, формулюють висновки «Отже, ...», «Таким чином, ...» [7].

Під час опрацювання змісту лінії програми «Взаємодіємо усно» для формування в учнів початкової школи вмінь сприймати усну інформацію вчитель може застосовувати завдання для сприймання на слух текстів (наприклад, «Спочатку послухай, а потім прочитай вірш», «Спочатку уважно послухай текст, а потім самостійно прочитай його вголос») та QR-коди, які містять аудіозаписи творів для сприймання на слух. Рекомендуємо педагогам практикувати участь дітей у бесіді, обмін враженнями про прослуханий текст. Цікавими є створення розповіді про власні спостереження, враження, події з особистого життя дитини [1, с. 40].

Формуванню вмінь аналізувати та інтерпретувати прослуханий текст допомагатимуть комунікативні завдання до текстів, які містять запитання за змістом почутого тексту, відтворення основного змісту прослуханого, вибір необхідної інформації з почутого тощо. Доцільно застосовувати цікаві

інноваційні завдання, наприклад: 1) створення школярами *усного журналу* «Спасибі літечко!» про події, зустрічі, пригоди, які відбувалися з ними влітку; 2) створення *усного журналу до Дня матері* «Все починається з мами» [8, с. 67].

Ефективними інструментами навчання мови і мовлення молодших школярів є своєрідні завдання-пастки. Учитель добирає або самостійно складає завдання і пропонує учням правильну або неправильну відповідь (наприклад, полічити кількість звуків у слові *лінь*; порахувати кількість слів у реченні; вислуховуються відповіді дітей і пропонується варіант відповіді педагога; учень має зіставляти свою відповідь з відповіддю вчителя, інших дітей; з-поміж відповідей можуть бути помилкові). Таким чином, під час виконання таких завдань молодші школярі навчаються взаємодіяти з іншими; одержують задоволення від співпраці.

Акцентуємо увагу на важливості використання наочності на уроках української мови у початковій школі під час опрацювання змістової лінії програми «Взаємодіємо усно», яка застосовується з метою збагачення й розширення чуттєвого досвіду дітей, розвитку спостережливості, для самостійного навчання мови і мовлення, систематизації навчального мовного матеріалу, який пояснюється вчителем. Наприклад, під час бесіди з елементами комп'ютерного ілюстрування навчання стає жвавим, захопливим, навчальний матеріал легше сприймається і засвоюється дітьми [4].

Зазначимо, що важливо не лише правильно добирати наочність до уроку української мови, а й продумувати, як правильно поставити запитання, аби створюваний у молодших школярів зоровий образ активно «працював» на досягнення мети уроку [4]. Наприклад, під час роботи над засвоєнням правил педагогові доцільно застосовувати яскраві малюнки, змістовні відеоматеріали, цікаві запитання, щоб учні запам'ятали правила без особливих труднощів. З цією метою рекомендуємо педагогові використовувати фільми, відеоролики, аудіозаписи, презентації [4].

Детально розглянемо сучасні форми візуалізації навчального матеріалу, які доцільно застосовувати на уроках української мови під час опрацювання змісту лінії програми «Взаємодіємо усно» у межах мовно-літературної галузі:

Інтерактивні стрічки часу – інтернет сервіси, які призначені для відображення різних подій із додаванням фото, аудіо та відеоматеріалів.

Мем (інтернет-мем) – цікава і дещо смішна коротка інформація (фраза, малюнок, відео) іронічного характеру, яка демонструє певне ставлення до деяких подій чи обставин. Є ефективним інструментом для зацікавлення дітей навчальним матеріалом і способом утримання уваги.

Хмара тегів – візуальне подання списку категорій (або тегів, також званих мітками, ярликами, ключовими словами, тощо). Теги, як правило, являють собою окремі слова; значущість кожного ключового слова позначається розміром шрифту чи кольором. Вказане подання зручне для швидкого сприйняття понять і їх запам'ятовування.

Кроссенс – асоціативна головоломка, інноваційний методичний інструмент візуалізації навчального матеріалу та прийом розвитку логічного і творчого мислення школяра. Для того, щоб розв’язати кроссенс, потрібно виявити будь-які асоціації між сусідніми малюнками.

Скрайбінг – інструмент візуалізації, що відображає основні деталі змісту навчального матеріалу за допомогою застосування малюнків, символів, слів, схем, що послідовно демонструються на екрані відповідно до її усного викладу.

Скрайбінг-фасилітація – переклад інформації зі словесної форми у візуальну та супровід розповіді малюнками та графіками.

Відеоскрайбінг – короткі яскраві відеопояснення з деяких питань, які супроводжуються малюнками.

Лепбук – саморобна інтерактивна папка або зошит, де збираються і яскраво оформлюються різні пізнавальні матеріали з конкретної теми, яка вивчається. Лепбук оформлюється з додаванням різних рухливих деталей, кишеньок, конвертиків чи інших елементів. Це дає змогу структурувати інформацію, брати активну участь в освітньому процесі. За рахунок цього процес пізнання стає справді захопливим [4].

Поділяючи думку лінгводидактів, зазначимо, що своєрідним маркером результату вивчення української мови в початковій школі є навчитися взаємодіяти з іншими (ровесниками, вчителями, батьками, іншими людьми) як усно, так і письмово, додержуючись норм української літературної мови; правильно сприймати, аналізувати, інтерпретувати й критично аналізувати інформацію; конструювати, досліджувати й трансформувати своє мовлення, а також виявляти, стежити за мовними явищами, аналізувати їх [3].

Важливо зазначити, що сформувати мовну особистість молодшого школяра здатні тільки компетентні педагоги, які володіють ефективними методами і прийомами, формами і засобами навчання української мови, готові безперервно вдосконалювати власну педагогічну майстерність, які на високому рівні володіють нормами культури української мови і мовлення та невинно додержуються їх [8, с. 312].

Оскільки мовлення педагога є взірцем для учнів, учителям початкової школи необхідно постійно дбати про якість мовлення, додержання норм сучасної української літературної мови в усному й писемному мовленні. Педагогам важливо дотримуватися і правил комунікаційного етикету – насамперед ідеться про вживання в усному й писемному мовленні формул мовленнєвого етикету залежно від ситуації мовлення й співрозмовника.

Висновки. Комунікативне спрямування сучасної мовної освіти в початковій школі покликане створити оптимальні умови для особистісного і мовленнєвого розвитку кожного молодшого школяра, задоволення його пізнавальних, творчих та дослідницьких потреб.

Одне із ключових завдань учителів початкових класів на уроках української мови – навчити учнів висловлюватися і спілкуватися, дотримуючись

вимог культури мовлення і культури спілкування. На нашу думку, реалізація цього завдання забезпечить ефективну соціалізацію молодших школярів, виховання громадянина держави з патріотичною життєвою позицією, який уміло застосовує українську мову в різних життєвих ситуаціях, який спроможний спілкуватися нею з метою духовного, культурного й національного самовираження.

Таким чином, учитель початкових класів має закласти основи розуміння й усвідомлення того, що українська мова – це не тільки окремий шкільний предмет, не тільки інструмент вивчення інших навчальних дисциплін, а що українська мова є основою для пізнання світу, реалізації себе в ньому, вияву себе як представника українського етносу.

До перспектив дослідження проблеми опрацювання з учнями початкової школи навчального матеріалу змістової лінії програми «Взаємодіємо усно» відносимо важливість застосування сучасних цифрових інструментів на уроках української мови і мовлення. Використання цифрових засобів навчання у процесі мовленнєвого розвитку молодших школярів стане важливим кроком у підготовці дітей до життя в сучасному інформаційному суспільстві.

Література:

1. Вапуленко М. Українська мова та читання: підручник для 4 класу закладів загальної середньої освіти: У 2-х частинах. Ч. 1. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2021. 40-160 с.
2. Державний стандарт початкової освіти. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/prozatverdzhennya-derzhavnogo-standartupochatkovoyiosviti>
3. Ковальчук Л.Ю. Особливості використання наочності на уроках української мови у початковій школі. URL: <https://dspace.megu.edu.ua:8443/xmlui/bitstream/handle/123456789/1843/Збірник%20студ.%20наук.%20праць%2013-46-54.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. Круль Л., Недільський С. Особливості організації мовно-літературної освіти молодших школярів в умовах НУШ. *Освітній простір України*. 2019. № 17. С. 338 – 345.
5. Недялкова В., Ілясов О. Сучасний урок української мови в початковій школі в контексті мовно-літературної освітньої галузі. Історичний досвід і сучасність. Матеріали ХХІХ наукової конференції здобувачів вищої освіти. Одеса. 2023. С. 3 – 7.
6. Полінська З. Розвиток критичного мислення молодших школярів на уроках мовно-літературної освітньої галузі. Сучасні технології початкової освіти: реалії та перспективи: збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка; редкол.: Н.В. Бахмат, Н.В. Гудима, О.В. Ковальчук. Київ: Міленіум, 2020. Випуск 3. 184 с. С. 131 – 135.
7. Столяр З. В. Особливості фахової підготовки майбутніх педагогів до реалізації мовно-літературної освітньої галузі в початковій школі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого: Вид-во НаУОА, 2020. Вип. 9 (77). С. 311–314.
8. Стрельбіцька, О.О., Подолук, С.М. Специфіка формування мовленнєвої культури здобувачів освіти в умовах новітніх реформ. *Академічні Студії. Серія: Педагогіка*, 2022. № 2. С. 67 – 312.

References:

1. Vashulenko M. Ukrainian language and reading: Pupil'sbook for the 4th grade of general secondary education: In 2 parts. First part. Kyiv: Osvita Publishing House, 2021. p. 40-160.

2. State standard of primary education. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnogo-standartupochatkovoyiosviti>
3. Kovalchuk L.Y. Using visuals` spesifities in Ukrainian language lessons in primary school. URL: <https://dspace.megu.edu.ua:8443/xmlui/bitstream/handle/123456789/1843/Збірник%20студ.%20наук.%20праць%2013-46-54.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. Krul L., Nedilskyi S. Organisation features of language and literary education of junior pupils in the conditions of the New Ukrainian School. Educational space of Ukraine. 2019. № 17. p.338 – 345.
5. Nedialkova V., Pyasov O. Modern Ukrainian language lesson in primary school in the context of lingvistic and literary education. Historical experience and modernity. Materials of the XXIX scientific conference of higher education applicants. Odesa. 2023. p. 3 – 7.
6. Polinska Z. Development of critical thinking of junior pupils in the lessons of lingvistic and literary education. Modern technologies of primary education: realities and prospects: a collection of scientific papers. Kamianets-Podilskyi Ivan Ohienko National University; editors-in-chief: N.V. Bakhmat, N.V. Hudyma, O.V. Kovalchuk. Kyiv: Millennium, 2020. Third edition (184) p.131 - 135.
7. Stoliar Z. V. Features of professional training of future teachers for the implementation of lingvistic and literary education in primary school. Scientific Notes of the National University of Ostroh Academy: Philology Series. Ostroh: NaUOA Publishing House, 2020. Nineth edition (77) p. 311-314.
8. Strelbitska, O.O., Podolyuk, S.M. Specificity of the formation of the speech culture of students in the context of the latest reforms. Academic Studies. Series: Pedagogy, 2022. № 2. p. 67 – 312.

Журнал

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 2(36) 2024

Видавець:

Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» Свідоцтво серія ДК №4957 від 18.08.2015 р., Андріївський узвіз, буд.11, оф 68, м. Київ, 04070.